

RAPPORT

2020

SYSTEMATISK LITTERATURSØK MED SORTERING

# Kjønnsforskjeller innenfor utdanning og yrkesliv

<b>Utgitt av</b>	Folkehelseinstituttet Område for helsetjenester
<b>Tittel</b>	Kjønnsforskjeller innenfor utdanning og yrkesliv: et systematisk litteratursøk med sortering
<b>English title</b>	Gender differences in education and employment: systematic literature search with categorization
<b>Ansvarlig</b>	Camilla Stoltenberg, direktør
<b>Forfattere</b>	Rigmor C Berg, prosjektleder, <i>Avdelingsdirektør, Folkehelseinstituttet</i> Heid Nøkleby, <i>forsker, Folkehelseinstituttet</i>
<b>ISBN</b>	978-82-8406-114-6
<b>Publikasjonstype</b>	Systematisk litteratursøk med sortering
<b>Antall sider</b>	19 (23 inklusiv vedlegg)
<b>Oppdragsgiver</b>	Barne,-ungdoms- og familiedirektoratet
<b>Emneord(MeSH)</b>	Education; Gender Equality; Gender Gap; Occupational Choice
<b>Sitering</b>	Berg RC, Nøkleby H. Kjønnsforskjeller innenfor utdanning og yrkesliv: et systematisk litteratursøk med sortering. [Gender differences in education and employment: systematic literature search with categorization] Rapport – 2020. Oslo: Folkehelseinstituttet, 2020.

---

# Innhold

<b>INNHold</b>	<b>3</b>
<b>HOVEDBUdSKAP</b>	<b>4</b>
<b>KEY MESSAGES</b>	<b>5</b>
<b>FORORD</b>	<b>6</b>
<b>INNLEDNING</b>	<b>7</b>
Problemstilling	7
Bakgrunn	7
<b>METODE</b>	<b>9</b>
Beskrivelse av systematisk litteratursøk med sortering	9
Inklusjonskriterier	10
Eksklusjonskriterier	10
Litteratursøk	11
Utvelging av studier	11
Dataauthenting og sortering	11
<b>RESULTATER</b>	<b>13</b>
Beskrivelse av studiene	14
<b>DISKUSJON</b>	<b>18</b>
<b>REFERANSER</b>	<b>19</b>
<b>VEDLEGG</b>	<b>20</b>
Vedlegg 1: Søkestrategi	20
Vedlegg 2: Relevante ekskluderte studier	22

# Hovedbudskap

Område for helsetjenester i Folkehelseinstituttet fikk i oppdrag av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) å identifisere studier om årsaker til og tiltak mot kjønnsforskjeller innenfor utdanning og yrkesliv.

## Metode

Vi utførte en systematisk kunnskapsoppsummering av typen 'systematisk litteratursøk med sortering'. Vi søkte i juni 2020 i ulike samfunnsvitenskapelige databaser etter empirisk litteratur i Norden, publisert 2019-2020. To forskere gikk gjennom identifiserte referanser og vurderte relevans i henhold til inklusjonskriteriene. Det styrende inklusjonskriteriet var at publikasjonen omhandler årsakene til kjønnsdelte utdannings- og yrkesvalg eller tiltak som kan skape endring på dette feltet.

## Resultater

Vi inkluderte 23 studier:

- 17 studier om *årsakene* til kjønnsdelte utdannings- og yrkesvalg
- 6 studier om *tiltak og prosesser* som kan redusere kjønnsforskjeller innenfor utdannings- og yrkesliv.

Litt over halvparten av disse 23 studiene fokuserte på yrkesliv. Blant de inkluderte studiene var det én kunnskapsoppsummering og fem kvalitative studier. Det var flest studier fra Sverige (n=10) og Norge (n=5).

I dette systematiske litteratursøket med sortering har vi ikke lest publikasjonene i fulltekst og dermed ikke vurdert studienes kvalitet. Vi har kun sortert referansene etter type, basert på sammendragene.

### Tittel:

Kjønnsforskjeller innenfor utdanning og yrkesliv: et systematisk litteratursøk med sortering

### Publikasjonstype:

#### Systematisk litteratursøk med sortering

Et systematisk litteratursøk med sortering er resultatet av å

- søke etter relevant litteratur ifølge en søkestrategi og
- eventuelt sortere denne litteraturen i grupper presentert med referanser og vanligvis sammendrag

### Svarer ikke på alt:

- Ingen kvalitetsvurdering av studier
- Ingen syntese av resultater
- Ingen råd

### Hvem står bak denne publikasjonen?

Folkehelseinstituttet har gjennomført oppdraget etter forespørsel fra Barne-, ungdoms og familiedirektoratet (Bufdir)

### Når ble litteratursøket utført?

Søk etter studier ble avsluttet Juni 2020.

# Key messages

The Division of Health Services in the Norwegian Institute of Public Health was commissioned by the Norwegian Directorate for Children, Youth and Family Affairs to conduct a systematic literature search with categorization of empirical research about gender differences in education and employment.

### Methods

We conducted a systematic review (of the format ‘systematic literature search with categorization’). In June 2020, we searched in major databases for empirical research, from Nordic countries, published 2019-2020. Two reviewers screened all retrieved records and considered relevance relative to the inclusion criteria. The main inclusion criterion was that the publication regarded reasons for gender differences in education and employment, or interventions that can lead to changes in these areas.

### Results

We included 23 studies:

- 17 studies on *reasons* for gender differences in education and employment
- 6 studies on *interventions and processes* than can reduce gender differences in education and employment.

Just over half of these 23 studies concerned employment. Among the included studies, there was one systematic review and five qualitative studies. Most studies were from Sweden (n=10) and Norway (n=5).

In this systematic literature search with categorization we have not read the publications in full text and hence not critically evaluated the studies. We have only categorized the references by type, based on the abstracts.

**Title:**  
Gender differences in education and employment: systematic literature search with categorization

**Type of publication:**  
Systematic literature search with categorization

**Doesn't answer everything:**  
-No critical evaluation of study quality  
- No analysis or synthesis of the studies  
- No recommendations

**Publisher:**  
Norwegian Institute of Public Health

**Updated:**  
Last search for studies:  
June, 2020.

---

# Forord

Område for helsetjenester i Folkehelseinstituttet fikk juni 2020 i oppdrag fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) å identifisere publikasjoner om 1) *årsakene* til kjønnsdelte utdannings- og yrkesvalg, og 2) *tiltak og prosesser* som kan redusere kjønnsforskjeller innenfor utdanning og yrkesliv. Vi skulle ta utgangspunkt i en litteraturoversikt fra Institutt for samfunnsforskning om samme tema, utgitt i 2019 (1). Gitt den knappe tidsfristen til ferdigstilling (ca. 2 uker) ble Bufdir og FHI enige om at FHI skulle utføre en kunnskapsoppsummering av typen 'systematisk litteratursøk med sortering'. Vi har derfor gjort et systematisk litteratursøk, lest titler og sammendrag av identifiserte studier i tråd med definerte inklusjonskriterier og sortert inkluderte studier. Vi har ikke sammenstilt resultatene, slik vi ville gjort det i en systematisk oversikt.

Prosjektgruppen har bestått av:

- Prosjektleder: Rigmor C Berg
- Interne prosjektmedarbeidere: Gyri Hval, forskingsbibliotekar, og Heid Nøkleby, forsker, Folkehelseinstituttet.

Bufdir finansierte oppdraget. Rapporten er oversendt oppdragsgiver seks uker før publisering ved Folkehelseinstituttet.

Folkehelseinstituttet tar det fulle ansvaret for synspunktene som er fremstilt i rapporten.

Kåre Birger Hagen  
*fagdirektør*

Rigmor C Berg  
*avdelingsdirektør*  
*prosjektleder*

---

# Innledning

---

## Problemstilling

---

Hvilke nordiske studier fra 2019-2020 fins angående årsakene til kjønnsdelte utdannings- og yrkesvalg og tiltak og prosesser som kan redusere kjønnsforskjeller innenfor utdanning og yrkesliv?

---

## Bakgrunn

---

Norge og de andre nordiske landene er blant verdens mest likestilte land. De omtales ofte som «en likestillingsmodell». Men det er likevel store forskjeller mellom menn og kvinner når det kommer til valg av utdanning og yrke (2).

I Norge har kvinner et langt høyere utdanningsnivå enn menn: mens 34 % av kvinner har høyere utdanning er det kun 28 % menn som har det. Denne kjønnsforskjellen i høyere utdanning vokser år for år (3). Men selv om flere kvinner enn menn tar høyere utdanning nå, er mye fortsatt som før når det gjelder valg av type utdanning og yrke. De fleste tenker fremdeles tradisjonelt når de skal velge utdanning og yrke (2). Det fins imidlertid interessante forskjeller med hensyn til bl.a. etnisitet, der jenter og gutter med etnisk minoritetsbakgrunn velger mindre tradisjonelt enn de med etnisk majoritetsbakgrunn (4).

Norge har også et kjønnsdelt arbeidsmarked. Det vil si at det i mange yrker er enten mange menn eller mange kvinner som er ansatt. For eksempel er 92 % av norske sykepleiere kvinner. Få menn velger yrker hvor det jobber flest kvinner. Imidlertid viser endringer i arbeidsmarkedet at flere kvinner søker seg til yrker hvor det jobber flest menn. Det blir også stadig flere kvinnelige sjefer. I dag er en fjerdedel av toppsjefene i Norge kvinner (2). Men utviklingen mot et mindre kjønnsdelt utdannings- og arbeidsmarked går sakte, til tross for en politisk kultur og velferdsstatsmodell som fremmer likestilling (5).

### Bakgrunn for oppdraget

I 2019 utførte forskere fra Institutt for samfunnsforskning en litteraturoversikt om kjønnsforskjeller i utdanning og yrkesliv der de omtalte 190 relevante publikasjoner (1). Hovedmålet med prosjektet var å kartlegge og oppsummere forskningsbasert kunnskap (publisert 2008-2018) om kjønnsdelte utdannings- og yrkesvalg og tiltak for å motvirke disse. Forskerne fant at mye at forskningen på kjønnsdelte utdanningsvalg

de siste ti årene har hatt et individualisert psykologisk perspektiv, med fokus på menn og kvinners interesser, preferanser og personlige egenskaper. De fant at det fins lite forskning som er systemorientert, men at det foreligger noen gode internasjonale sammenliknende studier som undersøker konsekvensene av hvordan ulike utdanningssystemer er organisert.

Buudir, et forvaltningsorgan underlagt Barne- og familiedepartementet, ønsker nå en oppdatert oversikt over den forskningsbaserte kunnskapen om *årsakene* til kjønnsdelte utdannings- og yrkesvalg og *tiltak og prosesser* som kan redusere kjønnsforskjeller innenfor utdanning og yrkesliv. Den foreliggende kunnskapsoppsummeringen tar derfor for seg nordisk forskning fra 2019 til juni 2020 som har undersøkt slike spørsmål.



---

# Metode

Forskerteamet og oppdragsgiver (Bufdir) avklarte forskningsspørsmålet, samt søk og avgrensinger mht. inklusjonskriterier før arbeidet med oppsummeringen startet opp.

---

## Beskrivelse av systematisk litteratursøk med sortering

---

Det fins ulike typer kunnskapsoppsummeringer, men kjennetegnet ved alle kunnskapsoppsummeringer er at de samler sammen resultater fra eksisterende studier. Felles for alle kunnskapsoppsummeringer fra område for helsetjenester i Folkehelseinstituttet er at de er *systematiske*. Dvs. at de er utarbeidet på en systematisk, vitenskapelig og transparent måte – andre kan etterprøve våre resultater og konklusjoner – som gjør at resultatene er pålitelige.

Et systematisk litteratursøk med sortering er en oppsummering (litteraturoversikt) over hva som fins av litteratur på et spesifikt spørsmål. Prosessen innebærer å identifisere forskningsspørsmålet, bestemme inklusjons- og eksklusjonskriterier, søke etter (identifisere) litteratur, velge ut publikasjoner, sortere og lage liste over de publikasjonene (vanligvis forskningslitteratur) som møter inklusjonskriteriene.

Resultatet av en slik oppsummering er dermed en enkel beskrivelse der publikasjonene er sortert og presentert i lister. I tillegg til å gi en pålitelig oversikt over hvilke publikasjoner som fins om forskningsspørsmålet er en slik oppsummering egnet til å avgjøre evt. videre utredning av problemstillingen. En ytterligere fordel er at oppsummeringen kan utføres og leveres i løpet av relativt kort tid. For nettopp å kunne balansere ønsket om å følge strenge forskningsmetodiske krav med behovet for leveranse til rett tid er imidlertid en begrensning ved et systematiske litteratursøk med sortering at de inkluderte publikasjonene vanligvis hverken leses i fulltekst eller kvalitetsvurderes. Dette betyr at vi inkluderer og sorterer referansene basert på den informasjonen som er gitt i titler og sammendrag. I noen tilfeller finnes det begrenset informasjon i sammendragene, og publikasjonene lar seg dermed vanskelig gruppere.

Trinnene i oppsummeringen er beskrevet i større detalj nedenfor. For en detaljert beskrivelse av våre metoder og arbeidsform henviser vi til vår metodebok «Slik oppsummerer vi forskning» som finnes på FHIs nettsider.

---

## Inklusjonskriterier

---

Gitt forskningsspørsmålet var det styrende inklusjonskriteriet at publikasjonen omhandler enten *årsakene* til kjønnsdelte utdannings- og yrkesvalg eller beskrivelse av *tiltak og prosesser* som kan redusere kjønnsforskjeller innenfor utdanning og yrkesliv. Vi skulle benytte samme inklusjonskriteriene som Reisel og kolleger (1), men disse var litt uklare, så vi utformet enkelte spesifiseringer av kriteriene. Videre ba oppdragsgiver om at det kun skulle inkluderes litteratur fra nordiske land, publisert 2019-2020. Inklusjonskriteriene var:

**Populasjon:** barn i barnehage, elever i skolen, studenter og arbeidstakere (inkludert lærere).

**Interesseområder:** 1) årsakene til kjønnsdelte utdannings- og yrkesvalg og 2) tiltak og prosesser som kan redusere kjønnsforskjeller innenfor utdanning og yrkesliv.

**Sammenligning:** Ingen begrensninger.

**Utfall:** Ingen begrensninger.

**Studiedesign:** Empiriske (kvalitative og kvantitative) studier. For å bli inkludert måtte en studie være empirisk forskning (konkrete undersøkelser (observasjon, eksperiment) for å få ny kunnskap og/eller å etterprøve eksisterende kunnskap) som inneholder en beskrivelse av metodene for datainnsamling og analyse. Vi inkluderte også kunnskapsoppsummeringer.

**Språk:** Vi inkluderte publikasjoner på engelsk, norsk, dansk og svensk.

**Land:** Studier utført i Norden. Når studier hadde deltakere fra flere land inkluderte vi slike så lenge minst ett av landene var et nordisk land. Dette er land som er sammenlignbare med Norge, pga. at de har et liknende utdannings- og velstandsnivå som Norge, og kvinners deltakelse på arbeidsmarkedet er på et relativt høyt nivå.

**År:** 2019 – 2020 (juni).

---

## Eksklusjonskriterier

---

Vi ekskluderte litteratur som omhandlet tiltak for å rekruttere det underrepresenterte kjønn direkte i arbeidslivet, i ulike bedrifter og offentlige virksomheter.

---

## Litteratursøk

---

Forskningsbibliotekar Hval benyttet samme søkestrategi som Reisel og kolleger (1), avgrenset til 2019 og 2020. Hun gjennomførte det systematiske litteratursøket 15. juni 2020 i følgende internasjonale databaser:

- PsycINFO (Ovid)
- ERIC
- Sociological Abstracts
- Web of Science
- NORART

Forsker Nøkleby søkte i følgende tre databaser 22. juni 2020:

- Oria
- Libris
- Danbib

Vi la ikke begrensninger på studiedesign eller språk i søket. Etter ønske fra oppdragsgiver begrenset vi søket til år 2019-2020.

Den endelige søkestrategien og antall treff i hver database er gitt i vedlegg 1.

---

## Utvelging av studier

---

Vi importerte søkeresultatene til EndNote og fjernet dubletter. To forskere (Berg, Nøkleby) vurderte deretter alle referanser - titler og sammendrag - i henhold til inklusjons- og eksklusjonskriteriene. Berg gjennomgikk referansene fra databasesøket mens Nøkleby gjennomgikk referansene fra Oria, Libris, Danlib. Sammendrag som indikerte at publikasjonen møtte inklusjonskriteriene ble inkludert. Vi innhentet ikke fulltekst av publikasjonene.

---

## Dataauthenting og sortering

---

På grunn av at dette er en kunnskapsoppsummering av typen systematisk litteratursøk med sortering foretok vi ingen vurdering av studienes metodiske kvalitet. Dette er et arbeid som vi evt. kan foreta ved en senere anledning, for alle eller et utvalg av de identifiserte studiene, hvis oppdragsgiver skulle ønske det.

Fra hver av de inkluderte publikasjonene inpsierte en forsker (Berg) sammendraget og på grunnlag av det sorterte hun publikasjonene i kategorier. Kategoriene vi benyttet som utgangspunkt var de samme som i Reisel og kolleger (1). Forskeren skilte først mellom studier som undersøkte årsakene til kjønnsdelte utdannings- og yrkesvalg og

*tiltak og prosesser* som kan redusere kjønnsforskjeller. Deretter skilte forskeren mellom publikasjoner som tok for seg kjønnsforskjeller i utdanning og i yrkesliv. I den grad informasjonen var tilgjengelig i tittel eller sammendrag forsøkte forskeren å kategorisere hvorvidt publikasjonen tok for seg:

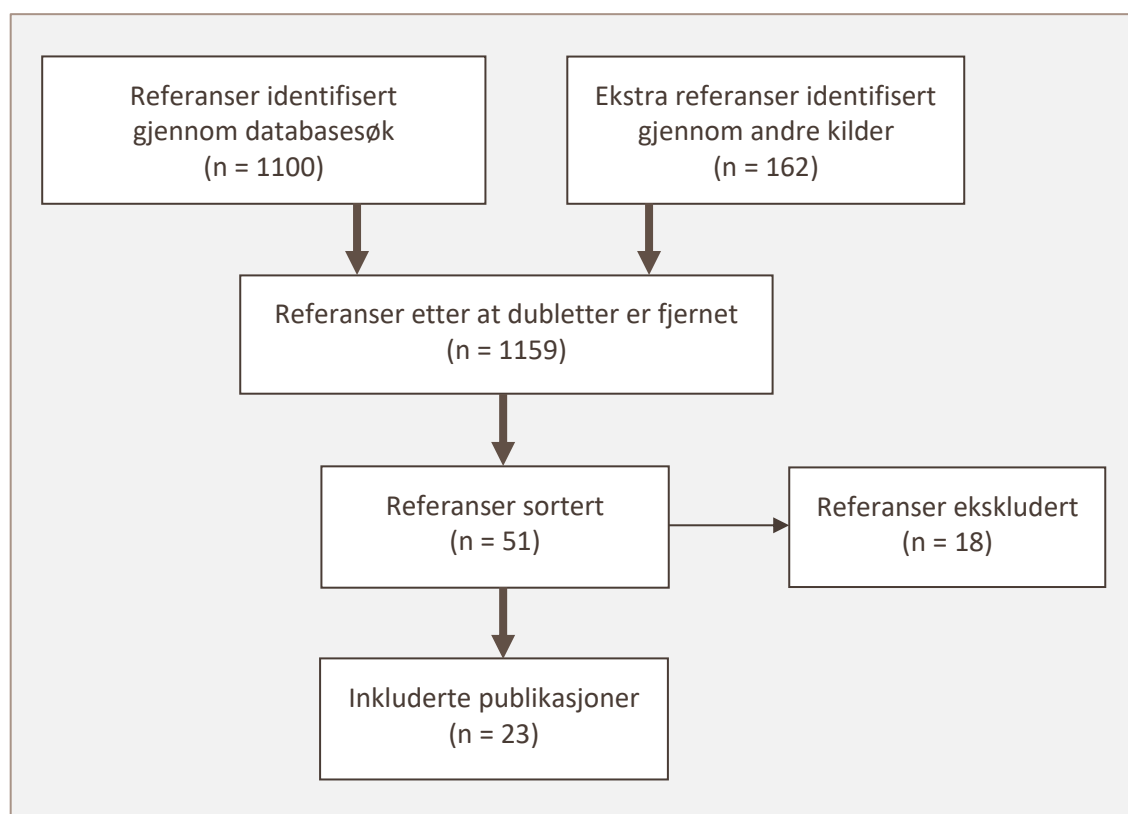
- individuelle faktorer: kjønnsidentitet, preferanser, holdninger, stereotypier
- familiemessige forhold: geografisk og sosioøkonomisk bakgrunn, innvandrerbakgrunn
- årsaker i barnehage og utdanning: hvordan jenter og gutter blir møtt av voksne i barnehage og skole, ulikheter knyttet til skoleprestasjoner og gjennomføring av utdanning, organiseringen av utdanningen (f.eks. tidspunkt for valg/overganger)
- årsaker i arbeidslivet og samfunnet for øvrig: velferdsordninger (inkludert foreldrepermisjonsordninger, barnehage), avlønning og arbeidstid, diskriminering i ansettelse og forfremmelser, forskjeller på arbeidsplassen

Forskeren hentet også ut data angående type studie, publiseringsår, og hvilket land studiene er utført i.

Som nevnt over er hensikten med et systematisk litteratursøk med sortering å kunne gi, i løpet av kort tid, sorterte lister av forskningen/litteraturen på et felt. I denne oppsummeringen presenterer vi kort studiene i to hovedkategorier (*årsakene* til kjønnsdelte utdannings- og yrkesvalg og *tiltak og prosesser* som kan redusere kjønnsforskjeller), i tekst og tabeller. Når det gjelder underkategoriene var det i noen tilfeller vanskelig å bestemme hvilken kategori som passet best for en studie, og da plasserte vi studien i den kategorien som var mest i overensstemmelse med studiens målsetting. På grunn av begrenset informasjon i sammendragene var det i noen tilfeller også svært vanskelig å avgjøre inklusjon og vi plasserte derfor noen publikasjoner i et vedlegg, slik at disse mulig relevante studiene likevel skulle være lett tilgjengelige for oppdragsgiver og andre interessert i forskning om kjønnsdelte utdannings- og yrkesvalg.

# Resultater

Flytskjemaet nedenfor viser hvordan vi håndterte referansene i utvelgelsesprosessen (figur 1).



**Figur 1:** Flytskjema over identifisert litteratur

Søket gav 1159 unike referanser, inkludert 162 identifisert utenom søket i databaser. Til slutt inkluderte vi 23 studier som møtte inklusjonskriteriene for denne oversikten, derav åtte studier fra søk i grå litteraturkilder (Libris, Oria, Danlib).

Vi identifiserte også 18 publikasjoner som vi mente var relevante med hensyn til kjønnsdelte utdannings- og yrkesvalg, men som ikke traff 100 prosent på inklusjonskriteriene. Disse publikasjonene plasserte vi i vedlegg 2.

---

## Beskrivelse av studiene

---

### Inkluderte studier

Vi inkluderte totalt 23 studier: 17 studier om årsakene til kjønnsdelte utdannings- og yrkesvalg og seks studier om tiltak og prosesser som kan redusere kjønnsforskjeller (tabell 1, 2). Majoriteten av studiene fokuserte på yrkesliv (57 %) og var publisert i 2019 (65 %).

**Tabell 1:** Inkluderte publikasjoner om årsakene til kjønnsdelte utdannings- og yrkesvalg (n=17)

Referanser til publikasjoner om årsaker
Angervall P, Beach D. Dividing academic work: gender and academic career at Swedish universities. <i>Gender and Education</i> 2020;32(3):347-362.
Bundsgaard J. Kønsfordomme skaber computeruligheder. <i>Asterisk</i> 2019, 92.
Eriksson R. Nedläggningars och stora neddragningars effekter på branscher och yrkesroller. 2020. E-bok
Gonas L, Wikman A, Alexanderson K, Gustafsson K. Age, period, and cohort effects for future employment, sickness absence, and disability pension by occupational gender segregation: a population-based study of all employed people in a country (> 3 million). <i>Canadian Journal of Public Health</i> , 2019;110(5):584-594.
Kaarakainen M T. ICT Intentions and Digital Abilities of Future Labor Market Entrants in Finland. <i>Nordic journal of working life studies</i> , 2019,9(2).
Humlum MK, Nandrup AB, Smith N. Closing or reproducing the gender gap? Parental transmission, social norms and education choice. <i>Journal of Population Economics</i> 2019;32(2):455-500.
Hustad IB, Bandholtz J, Herlitz A, Dekhtyar S. Occupational Attributes and Occupational Gender Segregation in Sweden: Does It Change Over Time? <i>Frontiers in Psychology</i> 2020;11.
Jungert T, Hubbard K, Dedic H, Rosenfield S. Systemizing and the gender gap: examining academic achievement and perseverance in STEM. <i>European Journal of Psychology of Education</i> 2019;34(2):479-500.
Makarem Y, Wang J. Career experiences of women in science, technology, engineering, and mathematics fields: A systematic literature review. <i>Human Resource Development Quarterly</i> 2020;31(1):91-111.
Myklebust RB. Resistance and persistence: exploring gender-untypical educational choices. <i>British Journal of Sociology of Education</i> 2019;40(2):254-268.
O'Hagan C, O'Connor P, Myers ES, Baisner L, Apostolov G, Topuzova I, et al. Perpetuating academic capitalism and maintaining gender orders through career practices in STEM in universities. <i>Critical Studies in Education</i> 2019;60(2):205-225.
Permanyer I, Boertien D. A century of change in global education variability and gender differences in education. <i>Plos One</i> 2019;14(2).
Raabe IJ, Boda Z, Stadtfeld C. The Social Pipeline: How Friend Influence and Peer Exposure Widen the STEM Gender Gap. <i>Sociology of Education</i> 2019;92(2):105-123.

Reisel L. Stabilitet og endring i det kjønnsdelte arbeidsmarkedet. Rapport Institutt for samfunnsforskning, 2019.
Sinclair S, Nilsson A, Cederskar E. Explaining gender-typed educational choice in adolescence: The role of social identity, self-concept, goals, grades, and interests. Journal of Vocational Behavior, 2019;100:54-71.
Torre M. Women in Blue: Structural and Individual Determinants of Sex Segregation in Blue-Collar Occupations. Gender & Society, 2019;33(3):410-438.
Wagner I, Fjell L F, Frisell M M, Østbakken K M. Likelønn og det kjønnsdelte arbeidsmarkedet: Individuelle preferanser eller strukturelle begrensninger? Rapport fra Institutt for samfunnsforskning. 2020.

**Tabell 2:** Inkluderte publikasjoner om tiltak og prosesser som kan redusere kjønnsforskjeller innenfor utdanning og yrkesliv (n=6)

Referanser til publikasjoner om tiltak og prosesser
Corneliussen HG, Seddighi G. Må vi egentlig ha flere kvinner i IKT?. Tidsskrift for kjønnsforskning, 2019, 43:273-287.
Emtinger B G, Stråth C. Jämställdhet räknas – en ESO-rapport om kvinnors förändrade position i arbetslivet. Rapport till Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi 2020:2.
Heikkila M. Gender equality work in preschools and early childhood education settings in the Nordic countries-an empirically based illustration. Palgrave Communications, 2020;6(1).
Kitterød RH, Halrynjo S. Mer likestilling med fedrekvote? Naturlige eksperimenter i norsk kontekst. Tidsskrift for kjønnsforskning, 2019,43.
Mellen J, Angervall P. Gender and choice: differentiating options in Swedish upper secondary STEM programmes. Journal of Education Policy. Jan 2020.
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB). Inriktning av jämställdhet och mångfald i det kommunala säkerhetsarbetet : en utvärdering Rapport. 2019.

Blant de 23 inkluderte studiene var det én systematisk kunnskapsoppsummering (6). Den omhandlet kvinners karriereerfaringer og tanker om påvirkningsfaktorer innenfor STEM (science, technology, engineering, mathematics) utdanning og -yrker. Videre var det flest kvantitative studier, inkludert to registerbaserte studier, men vi inkluderte også fem kvalitative studier.

Mens tre studier tok for seg flere land, var det én studie som tok for seg nordiske land, ti studier var fra Sverige, fem var fra Norge, tre var fra Danmark og én studie var fra Finland.

Når det gjelder drivere var det ni studier som undersøkte flere forhold, seks studier så på faktorer i arbeidslivet og samfunnet for øvrig, fem studier undersøkte individuelle årsaker til kjønnsdelte utdannings- og yrkesvalg, to studerte barnehage og utdanning, og én studie undersøkte familiemessige forhold. Se tabell 3-6.

## Studier om årsakene til kjønnsdelte utdannings- og yrkesvalg

Vi inkluderte 17 studier om årsakene til kjønnsdelte utdannings- og yrkesvalg (tabell 1). Åtte av disse omhandlet årsaker til kjønnsdelte utdanningsvalg og ni omhandlet yrkesvalg (tabell 3, 4).

### Utdanning

Det var åtte studier om årsaker til kjønnsdelte utdanningsvalg (tabell 3). Det var studier fra både Norge, Sverige, Danmark og Finland. Flest studier (n=5) fokuserte på individuelle faktorer som kunne være årsaker til kjønnsdelte utdanningsvalg, men der var også en studie om familiemessige forhold og to studier som så på mulige årsaker i arbeidslivet og samfunnet for øvrig.

**Tabell 3:** Inkluderte publikasjoner om årsakene til kjønnsdelte utdanningsvalg (n=8)

Referanse	Land	Kategori
Bundsgaard 2019	Danmark	Årsaker i arbeidslivet og samfunnet for øvrig
Kaarakainen 2019	Finland	Individuelle faktorer
Humlum 2019	Danmark	Familiemessige forhold
Jungert 2019	Sverige +	Individuelle faktorer
Myklebust 2019	Norge	Individuelle faktorer
Permanyer 2019	Flere	Årsaker i arbeidslivet og samfunnet for øvrig
Raabe 2019	Sverige	Individuelle faktorer
Sinclair 2019	Sverige	Individuelle faktorer

Forklaring: + betyr at det var andre land i tillegg

### Yrkesliv

Det var ni studier om årsaker til kjønnsdelte yrkesvalg (tabell 4). Det var fire studier fra Sverige, to fra Norge og en fra Danmark. Fem studier hadde et bredt fokus og undersøkte et spekter av årsaker, mens tre studier undersøkte mulige årsaker i arbeidslivet og samfunnet for øvrig og en studie så på årsaker i barnehage og utdanning.

**Tabell 4:** Inkluderte publikasjoner om årsakene til kjønnsdelte yrkesvalg (n=9)

Referanse	Land	Kategori
Angervall 2020	Sverige	Årsaker barnehage og utdanning
Eriksson 2020	Sverige +	Årsaker i arbeidslivet og samfunnet for øvrig
Gonas 2019	Sverige +	Årsaker i arbeidslivet og samfunnet for øvrig
Hustad 2020	Sverige	Årsaker i arbeidslivet og samfunnet for øvrig
Makarem 2020	Flere	Flere
O'Hagan 2019	Danmark +	Flere
Reisel 2019	Norge	Flere
Torre 2019	Flere	Flere
Wagner 2020	Norge	Flere

Forklaring: + betyr at det var andre land i tillegg



## Studier om tiltak og prosesser som kan redusere kjønnsforskjeller

Vi inkluderte seks studier om ulike tiltak og prosesser som kan redusere kjønnsforskjeller innenfor utdanning og yrkesliv (tabell 2). To av disse omhandlet utdanning og fire omhandlet yrkesliv.

### Utdanning

Som vist i tabell 5, den ene studien om tiltak og prosesser som kan redusere kjønnsforskjeller innenfor utdanning ønsket å beskrive og forklare arbeid for å fremme likestilling i barnehager i Norden (7). Den andre studien undersøkte reformer i Sverige, særlig mht. utvidelse av utdanningsvalg, og hvordan disse påvirket kjønnsforskjeller innenfor STEM utdanning (8).

**Tabell 5:** Inkluderte publikasjoner om tiltak mot kjønnsforskjeller mht. utdanningsvalg (n=2)

Referanse	Land	Kategori
Heikkila 2020	Norden	Flere
Mellen 2019	Sverige	Barnehage og utdanning

### Yrkesliv

Det var fire studier om tiltak og prosesser som kan redusere kjønnsforskjeller mht. yrkesvalg (tabell 6). Det var to studier fra Sverige og to fra Norge. Corneliussen og Seddighi (9) undersøkte hva 12 organisasjoner i Norge mente kunne påvirke det praktiske likestillingsarbeidet innenfor IKT-yrker. Den andre studien fra Norge (10), diskuterte betydningen av fedrekvoten i foreldrepengeordningen for å fremme likestilling i yrkeslivet. Emtinger og Stråth (11) vurderte reformer i Sverige og hvordan de hadde lagt grunnlaget for et mer likestilt arbeidsliv. Den siste studien så på ulike former for støtte, strategier og handlingsplaner for å fremme likestilling innenfor kommunale redningstjenester (12).

**Tabell 6:** Inkluderte publikasjoner om tiltak mot kjønnsforskjeller mht. yrkesvalg (n=4)

Referanse	Land	Kategori
Corneliussen 2019	Norge	Flere
Emtinger 2020	Sverige	Barnehage og utdanning; Arbeidslivet og samfunnet for øvrig
Kitterød 2019	Norge	Arbeidslivet og samfunnet for øvrig
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap 2019	Sverige	Flere

---

# Diskusjon

Vi skulle søke etter og identifisere studier fra 2019-2020 som omhandlet *årsakene* til kjønnsdelte utdannings- og yrkesvalg, eller *tiltak og prosesser* som kan redusere kjønnsforskjeller innenfor utdanning og yrkesliv. Vi identifiserte og inkluderte 23 studier: 17 studier om *årsakene* til kjønnsdelte utdannings- og yrkesvalg og seks studier om *tiltak og prosesser* som kan redusere kjønnsforskjeller. Denne kunnskapsoppsummeringen viser dermed at det finnes mange nylig publiserte studier, inkludert kunnskapsoppsummeringer, om kjønnsdelte utdannings- og yrkesvalg. Det vil derfor være mulig å utføre en systematisk kunnskapsoppsummering eller kartlegging på en konkret problemstilling innen dette fagområdet.

Vi gjør oppmerksom på at vi kun gjennomførte et systematiske litteratursøk i elektroniske databaser og i grå litteratur, vurderte referansene opp mot inklusjonskriteriene, og sorterte inkluderte studier i kategorier. Vi innhentet ikke studiene i fulltekst. Det er derfor mulig at vi har inkludert publikasjoner som ville vist seg ikke å være relevante ved gjennomlesning i fulltekst. Videre vurderte vi ikke den metodiske kvaliteten til de inkludert studiene og gjennomførte ingen sammenstilling av resultatene. Dette var pga. de begrensede ressursrammene for oppsummeringen. Til en full systematisk kunnskapsoppsummering ville vi ha innhentet alle publikasjonene i fulltekst for endelig vurdering opp mot inklusjonskritene. Inkluderte studier ville så blitt kvalitetsvurdert i henhold til egnede sjekklister og resultater sammenstilt og diskutert.

---

# Referanser

1. Reisel L, Skorge ØS, Uvaag S. Kjønnssdelte utdannings- og yrkesvalg. En kunnskapsoppsummering. Institutt for samfunnsforskning, 2019,6.
2. Utdanning.no. Kjønnsdelt arbeidsmarked. [Lest juni 2020]. Tilgjengelig fra [https://min.utdanning.no/utdanningsvalg\\_artikkel\\_kjonnsdelt\\_arbeidsmarked](https://min.utdanning.no/utdanningsvalg_artikkel_kjonnsdelt_arbeidsmarked)
3. Statistisk Sentralbyrå. Kjønnslikestilling i utdanning og arbeidsmarked - Kjønnsdelt arbeidsmarked tross kvinnes utdanningsforsprang. [Lest juni 2020]. Tilgjengelig fra <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/kjonnsdelt-arbeidsmarked-tross-kvinnenes-utdanningsforsprang>
4. Reisel L, Teigen M. (red.) Kjønnssdeling og etniske skiller på arbeidsmarkedet. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2019.
5. Holst C, Skjeie H, Teigen M. (red.) Europeisering av nordisk likestillingspolitikk. Oslo: Gyldendal, 2019.
6. Makarem Y, Wang J. Career experiences of women in science, technology, engineering, and mathematics fields: A systematic literature review. *Human Resource Development Quarterly* 2020;31(1):91-111.
7. Heikkilä M. Gender equality work in preschools and early childhood education settings in the Nordic countries-an empirically based illustration. *Palgrave Communications*, 2020;6(1).
8. Mellen J, Angervall P. Gender and choice: differentiating options in Swedish upper secondary STEM programmes. *Journal of Education Policy* 2020, Jan.
9. Corneliussen, HG, Seddighi G. Må vi egentlig ha flere kvinner i IKT?. *Tidsskrift for kjønnsforskning* 2019, 43:273-287
10. Kitterød RH, Halrynjo S. Mer likestilling med fedrekvote? Naturlige eksperimenter i norsk kontekst. *Tidsskrift for kjønnsforskning*, 2019,43.
11. Emtinger BG, Stråth C. Jämställdhet räknas – en ESO-rapport om kvinnors förändrade position i arbetslivet. Rapport till Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi 2020, 2.
12. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Inriktning av jämställdhet och mångfald i det kommunala säkerhetsarbetet : en utvärdering. 2019.

Alle referanser til inkluderte studier fins i resultatkapitlet.

---

# Vedlegg

---

## Vedlegg 1: Søkestrategi

---

**Database: APA PsycInfo <1806 to June Week 2 2020>**

**Search date: 2020-06-15**

- 1 exp Education/ (421009)
- 2 exp Gender Equality/ (907)
- 3 exp Gender Gap/ (380)
- 4 exp Occupational Choice/ (8815)
- 5 or/1-4 (428681)
- 6 (universit\* or college\* or VET or educat\* or school\* or day care or child care or occupation\* or vocation\* or stem or math\* or job\*).ti. (365813)
- 7 ((gender\* or sex or wom\* or girl\* or boy\*) adj4 (segrega\* or stratifica\* or imbalanc\* or difference\* or disparit\* or divergenc\* or gap\* or dominat\* or equalit\* or inequalit\* or equity or aspiration\* or attendance or enroll\* or attainment or achievement or complet\* or fulfillment or choice or selection or grades or performance or abilit\* or cognitive or advantage or career or track\* or preference\* or traditional\* or non-traditional\* or recruitment or overrepresented or under-represented or uneven or participat\*)).ti. (31273)
- 8 5 and 6 and 7 (1678)
- 9 limit 8 to yr="2019 -Current" (72)

**Database: ERIC (Ebsco)**

**Search date: 2020-06-15**

TI((gender\* OR sex OR wom\* OR girl\* OR boy\*) NEAR/4 (segrega\* OR stratifica\* OR imbalanc\* OR difference\* OR disparit\* OR divergenc\* OR gap\* OR dominat\* OR equalit\* OR inequalit\* OR equity OR aspiration\* OR attendance OR enroll\* OR attainment OR achievement OR complet\* OR fulfillment OR choice OR selection OR grades OR performance OR abilit\* OR cognitive OR advantage OR career OR track\* OR preference\* OR traditional\* OR non-traditional\* OR recruitment OR overrepresented OR under-represented OR uneven OR participat\*)) AND TI(universit\* OR college\* OR VET OR educat\* OR school\* OR "day care" OR "child care" OR occupation\* OR vocation\* OR stem OR math\* OR job\*) AND ((MAINSUBJECT.EXACT.EXPLODE("School Choice") OR MAINSUBJECT.EXACT.EXPLODE("Career Choice") OR MAINSUBJECT.EXACT.EXPLODE("Academic Achievement") OR MAINSUBJECT.EXACT.EXPLODE("Equal Education")))

**Database: Sociological Abstracts**

**Search date: 2020-06-15**

(TI((gender\* OR sex OR wom\* OR girl\* OR boy\*) NEAR/4 (segrega\* OR stratifica\* OR imbalanc\* OR difference\* OR disparit\* OR divergenc\* OR gap\* OR dominat\* OR equalit\* OR inequalit\* OR equity OR aspiration\* OR attendance OR enroll\* OR attainment OR achievement OR complet\* OR fulfillment OR choice OR selection OR grades OR performance OR abilit\* OR cognitive OR advantage OR career OR track\* OR preference\* OR traditional\* OR non-traditional\* OR recruitment OR overrepresented OR under-represented OR uneven OR participat\*)) AND TI(universit\* OR college\* OR VET OR educat\* OR school\* OR "day care" OR "child care" OR occupation\* OR vocation\* OR stem OR math\* OR job\*)) AND (MAINSUBJECT.EXACT.EXPLODE("Educational Reform") OR MAINSUBJECT.EXACT.EXPLODE("Occupational Choice") OR MAINSUBJECT.EXACT.EXPLODE("Educational Inequality") OR MAINSUBJECT.EXACT.EXPLODE("Educational Inequality")) 2019-2020 : 7

**Database: Web of Science****Search date: 2020-06-15**

TI=((gender\* OR sex OR wom\* OR girl\* OR boy\*) NEAR/4 (segrega\* OR stratifica\* OR imbalanc\* OR difference\* OR disparit\* OR divergenc\* OR gap\* OR dominat\* OR equalit\* OR inequalit\* OR equity OR aspiration\* OR attendance OR enroll\* OR attainment OR achievement OR complet\* OR fulfillment OR choice OR selection OR grades OR performance OR abilit\* OR cognitive OR advantage OR career OR track\* OR preference\* OR traditional\* OR non-traditional\* OR recruitment OR overrepresented OR under-represented OR uneven OR participat\*)) AND TI=(universit\* OR college\* OR VET OR educat\* OR school\* OR "day care" OR "child care" OR occupation\* OR vocation\* OR stem OR math\* OR job\*)  
Indexes=SCI-EXPANDED, SSCI, A&HCI, ESCI Timespan=2019-2020 : 577

**Database: EconLit**

No access not searched

**Database: NORART****Search date: 2020-06-20**

(kjønnsdelt OR likestil\* OR kjønnsulikhet) AND (utdanning OR høyskole\* OR høgskole\* OR universitet\* OR videregående OR skole\*) 2019-2020 : 11

**Database: ORIA**

Søkedato: 22. juni 2020

Søkestreng: (kjønnsdelt OR kjønnsulikhet OR overrepresent) AND (utdanning OR barnehage OR førskole OR skole\* OR grunnskole\* OR høgskole OR høyskole OR videregående OR universitet\* OR yrke\*)

Antall treff for 2020 og 2019: 24

**Database: LIBRIS**

Søkedato: 22. juni 2020

Søkestreng: (kønssegregering\* OR Könsolikhet\* OR diskriminer\* OR Könsmärk\* OR jämställd\* OR Maskulinitetskonstruktion OR genussystem\* OR genusarbetsdelning\* OR

överrepresent\*) AND (manlig\* OR män OR poj\* OR flick\* OR kvinn\*) AND (Kunnig\* OR Utbild\* OR Pedagogik\* OR dagis OR förskola\* OR Skola\* OR Grundskol\* OR Högskol\* OR Gymnasieskol\* OR Universit\* OR arbete\* OR matematik\* OR naturorientande\*)

Antall treff for 2020 og 2019: 109

### **Database: Danbib**

Søkedato: 22. juni 2020

Søkestreng 1: køn\* uddannelse

- 2019-2020: 14 treff

Søkestreng 2: køn\* erhverv\*

- 2019-2020: 15 treff

---

## **Vedlegg 2: Relevante ekskluderte studier**

---

Acai A, Mercer-Mapstone L, Guitman R. Mind the (gender) gap: engaging students as partners to promote gender equity in higher education. *Teaching in Higher Education*. Nov 2019.

Cecchini M, Nielsen M L, Utoft EH. Gender Dynamics in Academic Networks – a Narrative Review. *Kvinder, Køn & Forskning*, 2019:1-2.

Eeckhaut MCW, Stanfors MA. Educational assortative mating, gender equality, and income differentiation across Europe: A simulation study. *Acta Sociologica*, Oct 2019.

Gevrek ZE, Gevrek D, Neumeier C. Explaining the gender gaps in mathematics achievement and attitudes: The role of societal gender equality. *Economics of Education Review*, 2020;76.

Gonas L, Wikman A, Vaez M, Alexanderson K, Gustafsson K. Changes in the gender segregation of occupations in Sweden between 2003 and 2011. *Scandinavian Journal of Public Health* 2019;47(3):344-347.

Gonas L, Wikman A, Vaez M, Alexanderson K, Gustafsson K. Gender segregation of occupations and sustainable employment: A prospective population-based cohort study. *Scandinavian Journal of Public Health* 2019;47(3):348-356.

Hagglund AE, Leuze K. Gender differences in STEM expectations across countries: how perceived labor market structures shape adolescents' preferences. *Journal of Youth Studies*. Apr 2020.

Hermann Z, Kopasz M. Educational policies and the gender gap in test scores: a cross-country analysis. *Research Papers in Education*. Oct 2019.

Jordansson B, Peterson H. Jämställdhetsintegrering Vid svenska universitet och högskolor. Det politiska uppdraget återspeglat i lärosätenas planer. *Kvinder, Køn & Forskning*, 2019,

Lea S, Skewes J C, Ryan M K. Attitudes to Sexism and Gender Equity at a Danish University. *Køn & Akademia*, 2019; 1-2.

Lindahl J, Colliander C, Danell R. Early career performance and its correlation with gender and publication output during doctoral education. *Scientometrics* 2020;122(1):309-330.

Mackey JD, Roth PL, Van Iddekinge CH, McFarland LA. A Meta-Analysis of Gender Proportionality Effects on Job Performance. *Group & Organization Management* 2019;44(3):578-610.

Minasyan A, Zenker J, Klasen S, Vollmer S. Educational gender gaps and economic growth: A systematic review and meta-regression analysis. *World Development* 2019;122:199-217.

Pedersen L, Holt H. Strukturelle rammer eller forventningerne til de to køn? Hvad er afgørende for arbejdslivs/familielivsbalancen? *Samfundsøkonomen*, 2020; 1.

Redmond P, McGuinness S. The Gender Wage Gap in Europe: Job Preferences, Gender Convergence and Distributional Effects. *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, 2019;81(3):564-587.

Reisel L, Teigen M (red.) *Kjønnsdeling og etniske skiller på arbejdsmarkedet*. Bok. 2019. Gyldendal Akademisk. Identifisert via Oria.

Reshid AA. The Gender Gap in Early Career Wage Growth: The Role of Children, Job Mobility, and Occupational Mobility. *Labour-England* 2019;33(3):278-305.

Sandager J, Pors J G. *Kønnsforskelle i uddannelsesvalg*. *Samfundsøkonomen*, 2020; 1.

Utgitt av Folkehelseinstituttet  
August 2020

Postboks 4404 Nydalen  
NO-0403 Oslo

Telefon: 21 07 70 00

Rapporten kan lastes ned gratis fra  
Folkehelseinstituttets nettsider  
[www.fhi.no](http://www.fhi.no)